

Publicerad i RPT n3 26, våren 2013.

Från liv till tro till liv

Will There Be Faith? A New Vision for educating and Growing Disciples av Thomas H. Groome. New York: Harper One (2011)

Som vanligt hittar Tomas H. Groome fyndiga och ibland lite kluriga formuleringar som tvingar en att stanna upp och fundera. Som god och erfaren pedagog är han bra på att få läsaren att själv bli indragen. Rubrikens formulering är inte ny. Den hamrar in övertygelse om att livet och tron hänger samman. Att tron är något som levs och ger kraft åt livet. Det känns att detta är något han brinner för och det ger lust att stanna ett bra tag i hans sällskap för att fortsätta det ”samtal” vi inledde för så där 20 år sedan, då jag första gången stötte på honom i hans böcker och senare i en rad personliga möten.

Församlingen undervisar genom hela sitt liv

Boken från 2011 har en tydlig pastoralteologisk inriktning med en rad utmaningar och uppslag för var och en som delar Groomes engagemang för kristen tro och vitaliserade kyrkor. Inte så mycket för kyrkans egen skull utan för att världen behöver allt det goda en levande och trovärdig kyrka kan bidra med: en tro som formar kärleksfulla och försonande gemenskaper i församling och samhälle, som bidrar med sin helande kraft i kampen för fred och rättvisa i en trasig värld.

Den lite ödesmättade titeln på boken, ”Will There Be Faith?” har Groome hämtat från Jesus, när han säger: ”Men Människosonen, skall han finna någon tro här på jorden när han kommer?” (Luk. 18:8). Tidigare har John Westerhoff, en äldre kollega till Groome, varierat temat med titeln: ”Will our children have faith?”. Det ligger en poäng i att Groome inte begränsar sig till barnen. För honom handlar det om alla åldrar. Inte heller handlar det enbart om en avgränsad pedagogisk insats. Församlingen ”undervisar” genom hela sitt liv – på gott och ont – därför att den kristna kyrkan alldeles för ofta tappat bort radikaliteten hos Jesus. Budskapet om Gudsrikets nya livsordning som han så tydligt visade i sin undervisning och i möten med människor.

Denna livsordning, som på något sätt vara kärnan i Jesu förkunnelse, handlar om välkomnande, bejakande inklusivitet och respekt, kärlekens omsorg och kamp för rättvisa, varje människas myndighet och värdighet. En kyrka som vill vara trogen sin kallelse måste återerövra Jesu radikalitet. Förnyas på ett sätt som berör hela kyrkans liv och varje kristen till ande, själ och kropp. Finns den beredskapen? Mycket talar för motsatsen: en kyrka som mist sin ”sälta”. Till detta kommer att den tidigare s.k. kristna världen inte bara blir alltmer sekulariserad utan utmanas av en aktiv ateism. Men Groome nöjer sig inte med att måla upp problemen. Det ligger inte för honom att bli hängande i pessimistiska mörkmålningar. För honom är den kristna tron alltid bärare av ett hopp, det han kallar en Vision om Guds rike, en ny livsordning som redan är på gång, överallt där människor övar sig i att leva sin tro. Därför lyder bokens undertitel: ”A New Vision for educating and Growing Disciples”.

För Groome handlar det inte bara om att trimma en grupp pedagoger. De är viktiga – men bara tillsammans med allt trons folk, hela kyrkan och församlingen. Uppdraget som Groome skissar gäller allt trons folk i alla sina livsrum, hela församlingens liv i gudstjänst, gemenskap, diakoni, undervisning och mission. Det är inte fråga om en ”pedagogisering” av gudstjänsten och andra delar av kyrkans liv utan om att inse och dra konsekvenserna av att allt vad kyrkan (och trons folk) säger och gör, tyst eller tydligt för alla, sänder budskap som berättar mycket mer än kyrkans många aktiviteter (läs särskilt bokens kap. 5).

Bokens innehåll

Följande översikt över boken ger en bild av Groomes tankar. Introduktionen tillsammans med kap. 8 redovisar syftet med boken och den teologiska grunden för hans pedagogiska approach, Life to

Faith to Life (1-18, 261-297). De som läst Groomes grundläggande skrifter från 1980 och 1991 känner igen grunddragen (se litteraturlistan nedan).

I det inledande kapitlet, *Om att undervisa som Jesus* (kap 1, s 19ff) målar han bilden av Jesus som lärare, hans mål och metod. Jesu förkunnelse om Guds rike framställs som det överordnade målet, om Guds vilja med alla människor och hela skapelsen med nyckelord som shalom, gemenskapens partnerskap, om trons helhet som engagerar hjärta, hand och huvud, om den sammanhållande kärleken som innefattar relationen till Gud, till nästan och hela skapelsen.

Lärande och undervisning sker tillsammans (kap 2 s 51ff) diskuterar driver tesen att alla är involverade. Här ges också en snabbskiss om synen på människan i katolsk och protestantisk teologi med de konsekvenser denna kan få för pedagogiken. Ett centralt begrepp blir här kärlekens relationer med förebild i gudomens sammanhållande kärleksrelation, som förebild för människan som gemenskapsvarelse, den kristna gemenskapen/församlingen karaktärsmerke och utmaningen till att bygga goda relationer till hela skapelsen. Med ansats i en teologisk antropologi skissar Groome några grundelement i en kristen undervisning, som vänder sig till alla i alla åldrar samtidigt som rollerna växlar mellan lärare och lärande – vi har alla något att lära av varandra. Med referens till det katolska undervisningsdokumentet *General Directory for Catechesis* talar Groome om en ”permanent catechesis” och en livslång resa, ett lärande som pågår i hela kyrkans liv, inte minst i gudstjänsten.

Kapitlet om *Undervisningens natur och syfte* (kap 3, s 89ff) knyter an till helhetssynen på människan som kristen och ansvarig medborgare. Av detta följer att en tro som är rotad i kärlek och respekt aldrig kan vara opolitisk. En sådan tro leder till ett liv i kärleksfull ansvarighet inför Gud, medmänniskan och skapelsen. Därför kan det yttersta målet för undervisningen också sammanfattas med uppdraget om att vara Guds medarbetare i byggandet av Guds rike, präglad av ”rättvisa, kärlek och fred”.

Ett befrielse-teologiskt stråk i Groomes pedagogik

Det finns ett tydligt befrielse-teologiskt stråk i Groomes pedagogik även om inte de mest ”renläriga” i den skolan tycker att han går tillräckligt långt. Denna inriktning lyfts fram i ett eget kapitel, *Liberating Salvation with Justice for All* (kap 4, s 121ff). Egentligen blir detta en konsekvens av tanken om enheten mellan tro och liv, om kärlek, samhörighet, rättvisa och respekt utan gränser och att det man tror på också är något man praktiserar och kämpar för – för andras och hela skapelsens skull. Då rymmer också ordet ”frälsning” eller ”salvation” med nödvändighet en ständig kamp för rättvisa, försoning och fred över allt där mänsklig frihet hotas.

Det femte kapitlet är kanske det mest praktiskt inriktade med en rad uppslag för församlingens undervisning i dess många ”rum”, det han med sitt poetiska språk kallar ”village” (s 155ff). Egentligen löper temat vidare i de två följande kapitlen om familjen och den kristna skolan. Kapitlet återknyter till inledningens beskrivning om sekulariseringen och religionens försvagade ställning och mynnar ut i påståendet att undervisningen är ”*A total Community Affair*” (s 162ff). Efter att tidigare ha talat om det livslånga lärandet möter vi här en ”total community catechesis”

”...an intentional coalition of parish, family, and program/school that engages every member and all aspects of each community, by and for people of all ages, teaching and learning together for Christian faith toward God’s reign in the world.

För Groome är denna ”totala katekes” möjlig i varenda församling och kan för den som bestämmer sig för detta utvecklas till att bli en grundhållning (”habitus”) i församlingen. Med detta övergripande syfte anger Groome sex tjänster eller funktioner som behöver uppmärksammas i församlingen, de flesta välkända:

- *Välkommande: Koinonia* – om att vara och bli en verklig, andlig gemenskap förenad i tro, hopp och kärlek, en gemenskap som innesluter alla.
- *Vittnesbörd: Martyria* – en kyrka som praktiserar vad den förkunnar, där kyrkan lever som den lär och en tjänst som delas av alla.

- *Gudtjänst*: "liturgin" – folkets "offentliga" tjänst; en tjänst som innefattar både det offentliga rummet och gudstjänstens särskilda form.
- *Omsorg: Diakonia* – en tjänst med inriktning på människors behov fysiskt och andligt, personligt och socialt; en tjänst som också innefattar arbete för rättvisa i alla sammanhang där denna kränks.
- *Ordets tjänst/predikan: Kerygma eller "proklamation"* – en funktion i olika former men varje del lika nödvändig.
- *Ordets tjänst/undervisning: Didache* – en undervisning som innefattar både den grundläggande och inledande "evangelisationen" (förmedling av evangeliet, "Gå ut i hela världen...") och det livslånga lärandet.

Kommentarerna till varje enskild "funktion" kan med fördel användas som ansats för var och en med ansvar för att planera en reflekterad "total katekes" i sin församling.

Boken avslutas med en kort introduktion till den arbetsform Groome lanserade redan i sitt första stora arbete från 1980, hans fem "movements" (s 299ff), med en utförlig beskrivning av de olika stegen i undervisningen. Detta kan med fördel läsas tillsammans med framställningen om Jesu sätt att undervisa i bokens första kapitel.

Lärande i dialog

Till sist: Groome sticker aldrig under stol med att han är katolik och att han i den här boken speciellt vänder sig till katoliker och undervisningen i denna kontext. Samtidigt är han en god ekumen och i allt han skriver finns en öppen, respektfull och lyssnade hållning till andra. Egentligen ligger det något lockande och utmanande i folkbildningstraditionens pedagogiska tänkesätt, att vårt lärande ofta sker just i mötet med "främlingen" eller den som ser och tolkar utifrån andra horisonter. Det kan vara ett gott skäl till att lyssna in vad Groome har att säga oss i en annan kontext.

Förutom att Groome är en skribent med ett både tydligt och njutbart språk är han en talare som kan fånga sin publik och öppna för samtal och dialog. Se det gärna som ett tips att få möta honom nästa gång han besöker Sverige – kanske i mars 2014.

Lästips

Groome, Thomas (1980, 1998), *Christian Religious Education. Sharing our Story and Vision*, (andra uppl. Harper & Row Publications).

Groome, Thomas H. (1991) *Sharing Faith. A Comprehensive Approach to Religious Education and Pastoral Ministry. The Way of Shared Praxis* (HarperSanFrancisco).

Groome, Thomas H. (1999) *The Way of Shared Praxis. An Approach to Religious Education – med svensk introduktion av Rune Larsson*. Religionspedagogiska Institutets skriftserie 1999:1. (en samling artiklar av Groome, beställning hos RPI, e-post: rpi@rpi.se).

Groome, Thomas H. (2007) *Inför resan genom livet. En vision om undervisning* (Stockholm: KPN) (Avkortad version och översättning av *Education for Life: A spiritual Vision for Every Teacher and Parent* (1998).

Larsson (2005) *Livets berättelser. Introduktion till Thomas H. Groomes religionspedagogik* (Verbum). Slutsåld.